

Pożegnanie Profesora Jana Krzymańskiego

Droga Rodzino Zmarłego Profesora Jana Krzymańskiego, Szanowni Zebrani

W atmosferze żalu i smutku zebraliśmy się dziś by pożegnać Człowieka wielkiej wiedzy, charakteru, wybitnego naukowca, niezawodnego nauczyciela i współpracownika.

Przypadł mi zaszczyt i przywilej ostatniego pożegnania Profesora Jana Krzymańskiego w imieniu Dyrektora Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin - Państwowego Instytutu Badawczego, Rady Naukowej, pracowników Instytutu, a w szczególności pracowników Oddziału Poznańskiego i własnym. Pragnę wyrazić żal i smutek z powodu odejścia Profesora Jana Krzymańskiego, naszego mentora i przyjaciela nas wszystkich.

Zanim pożegnamy Pana Profesora na zawsze, zanim oddamy Mu ostatni hołd, wspomnijmy kim był i jaki był, czemu poświęcał swój czas, co kochał i co było w jego życiu najważniejsze.

Profesor w życiu miał dwie miłości: swoją ukochaną Rodzinę i Zakład Roślin Oleistych. Pan Profesor Krzymański zaistniał w życiu każdej z obecnych tu osób: dla wielu jako znakomity naukowiec, mentor i zasłużony dla hodowli roślin oleistych. Dla bliskich – niezastąpiony członek rodziny.

Profesor Jan Krzymański całe życie związany był z Poznaniem. Urodził się 21 maja 1929 roku w Poznaniu. W 1952 roku ukończył studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu uzyskując tytuł magistra filozofii w zakresie chemii. Na tym samym Wydziale w 1961 roku uzyskał stopień doktora nauk przyrodniczych. Stopień doktora habilitowanego został nadany Profesorowi przez Radę Naukową IHAR w 1970 roku, tytuł profesora nadzwyczajnego otrzymał w 1976 roku, a tytuł profesora zwyczajnego w 1982 roku.

Pracę w Instytucie Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Zakładzie Roślin Oleistych w Poznaniu rozpoczął 1 marca 1952 roku, gdzie pracował do czasu przejścia na emeryturę. Działalność naukową w Instytucie rozpoczął od rozwinięcia badań nad metodami analiz chemicznych materiałów roślinnych i ich adaptacją do badań roślin oleistych. Następnie Profesor rozszerzył swój zakres zainteresowań, były to prace naukowe w dotyczące genetyki

i hodowli roślin oleistych, w szczególności rzepaku ozimego i innych roślin oleistych, jak mak, len, gorczyca biała. Profesor opracował naukowe podstawy metod hodowli jakościowej rzepaku, maku i gorzycy białej.

Odkrycie przez Profesora źródła bardzo niskiej zawartości niepożądanych związków, glukozyzolanów w nasionach odmiany rzepaku jarego Bronowski, podczas pobytu na stypendium FAO w Canada Agriculture Research Station w Saskatoon, było kamieniem milowym w historii hodowli rzepaku. Odkrycie to dało podstawę do hodowli niskoglukozyzolanowych, w efekcie podwójnie ulepszonych odmian rzepaku ozimego i jarego na całym świecie.

Profesor ciągle rozwijał nowe kierunki badawcze, skupił wokół siebie liczne grono naukowców, hodowców, specjalistów przemysłu tłuszczowego i utworzył w ten sposób zespół, którym kierował, a wyniki tych badań spowodowały, że w Polsce podobnie, jak w innych krajach, rzepak stał się ważną gospodarczo rośliną oleistą. Był dobrym organizatorem badań, kierował dużymi projektami badawczymi [Resortowym Zespołem Badawczym (1971-1973), badaniami w Rządowym Programie Rzepakowym (1974-1990) i podproblemem Rośliny Oleiste (1991-2000)] oraz licznymi projektami i tematami badawczymi.

Dzięki inicjatywie Profesora zostało rozwiniętych wiele nowych kierunków badań nad rzepakiem. Profesor zawsze promował nowe tendencje w badaniach dzięki czemu w Oddziale Poznańskim rozwijały się prace z zakresu genetyki molekularnej i biotechnologii.

Zakres działalności Profesora był tak duży, że nie sposób wymienić wszystkie Jego zasługi dla nauki, hodowli i rolnictwa. Naukowy dorobek to ponad 280 prac naukowych i popularno-naukowych opublikowanych w czasopiśmie krajowych i zagranicznych. Działalności Profesora towarzyszyła idea wiązania badań podstawowych z praktyką hodowlaną. Profesor był współtwórcą w sumie 32 odmian rzepaku ozimego i jarego, maku i gorzycy białej.

Znacząca była także działalność międzynarodowa Profesora. Był jednym z twórców i aktywnym członkiem Międzynarodowej Grupy Doradczej do Spraw Badań Nad Rzepakiem (GCIRC – Groupe Consultatif International de Recherche sur le Colza). Działał na rzecz rozwoju badań i hodowli rzepaku w Europie Środkowej, brał udział i przewodniczył trójstronnej współpracy pomiędzy Polską, Czechosłowacją i NRD. Był ekspertem ds. hodowli maku na Tasmanii. Wielokrotnie konsultował prace badawcze i programy hodowli rzepaku podwójnie ulepszanego w Chinach. Profesor dbał o kontakty i wymianę doświadczeń z innymi ośrodkami badań nad rzepakiem, we Francji, w Kanadzie, Holandii, Szwecji, Ukrainie.

Organizował konferencje krajowe i międzynarodowe. Najważniejsza była cykliczna konferencja Rośliny Oleiste, która stała się forum wymiany naukowej wszystkich dyscyplin wiedzy związanych z roślinami oleistymi. Uczestnikami jej byli nie tylko naukowcy i hodowcy z Polski, ale także z innych krajów europejskich.

Stworzył czasopismo Rośliny Oleiste – Oilseed Crops, które było rocznikiem naukowym (1990-2016) promującym szeroki zakres badań nad roślinami oleistymi.

Profesor potrafił dzielić się wiedzą ze swoimi współpracownikami. Pod Jego kierunkiem zostało wykonanych kilka prac magisterskich, 9 prac doktorskich, czterech współpracowników uzyskało habilitację, jedna osoba otrzymała tytuł profesora.

Profesor był bardzo aktywny w środowisku naukowym, był członkiem rad naukowych w sześciu instytutach, przez 35 lat był członkiem Komitetu Fizjologii, Genetyki i Hodowli Roślin PAN, był członkiem Międzynarodowej Grupy Eksperckiej ds. Maku ‘International Group of Experts on Papaver bracteatum’ (1974-1983), członkiem towarzystw naukowych i stowarzyszeń branżowych, członkiem Rady Hodowców Roślin Uprawnych przy Ministrze Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.

Trudno zawrzeć w kilku słowach tak bogate i owocne życie człowieka. Wszyscy tu zgromadzeni znamy wielkie osiągnięcia Profesora. Można podsumować, że był znakomitym naukowcem o szerokiej rozpoznawalności w kraju i świecie.

Działalność Profesora była doceniana i wyróżniana. Profesor Jan Krzymański za swoje zasługi został odznaczony m.in. Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. Kierowany przez Profesora zespół problemowy do spraw roślin oleistych uzyskał wiele nagród m.in. Państwową Nagrodę Zespołową Drugiego Stopnia (1988). Za wybitny wkład w ulepszenie rzepaku został uhonorowany medalem GCIRC - Międzynarodowej Grupy Doradczej ds. Badań nad Rzepakiem (2003) oraz Medalem im. Oczapowskiego (2005).

Profesor Jan Krzymański na emeryturę przeszedł po blisko 50 latach pracy poświęconych roślinom oleistym. Praca nad tymi roślinami była najważniejszą pasją Jego życia. Po przejściu na emeryturę w dalszym ciągu interesował się pracami Oddziału, dzielił się aktualną wiedzą naukową z zakresu roślin oleistych, dyskutował, z wielką życzliwością udzielał porad młodszym pracownikom naukowym.

W czasie, kiedy już nie mógł przychodzić do Instytutu, bo brakowało mu sił, niejednokrotnie w rozmowach telefonicznych pytał mnie o każdego pracownika, o każdy

problem, wskazywał co jeszcze należy zbadać w roślinach oleistych, zwłaszcza w rzepaku. Bardzo żałował, że już osobiście nie może zaangażować się w rozwiązywanie problemów, ale miał wielką pasję badacza i w czasie jednej z ostatnich rozmów telefonicznych zaproponował żebyśmy jeszcze wspólnie napisali pracę na temat prozdrowotnych wartości oleju rzepakowego, aby podkreślić wagę prac nad tą rośliną dla społeczeństwa, a nawet przysłał mi materiały, które zdołał zgromadzić w tym celu.

I za to wszystko dziękuję Ci Profesorze. Osobiście jestem wdzięczna Profesorowi za odegranie roli przewodnika w mojej pracy naukowej. Dziękujemy Ci wszyscy tutaj zgromadzeni Twój uczniowie za stawiane wymagania, za kierowanie rozwojem naukowym.

Profesorze dzisiaj my pracownicy Zakładu Roślin Oleistych chcemy powiedzieć, że rozstajemy się, ale nie żegnamy, pozostaniesz wśród nas jako wzór prawości i rzetelności w pracy badawczej, dziękujemy za to, że byłeś dla nas przykładem szlachetnego człowieka zawsze życzliwego wobec innych.

Rodzinie Zmarłego, zwłaszcza córce i synowi składam w imieniu Dyrekcji, Rady Naukowej i pracowników Instytutu oraz własnym wyrazi głębokiego współczucia oraz zapewnienia, że skromna i szlachetna osoba Profesora pełna pasji dla nauki i hodowli pozostanie na zawsze w naszej pamięci.

Prof. dr hab. Iwona Bartkowiak-Broda

Poznań, 14 lutego 2023 r.